

1

De anarchistische trekjes van het Internet

ERIK HUIZER

Wat is vrijheid? Het is meer dan het recht om te kunnen doen en laten wat je zelf wilt. Je moet ook rekening houden met de ander, zodat iedereen zich op een veilige manier kan ontplooiën en ontwikkelen. Internet kan daar een bijdrage aan leveren. Bedenker van het Internet Vinton Cerf noemde 'permissionless innovation' niet voor niets de grootste verdienste ervan. Die ongeremde innovatie van – en dankzij – het Internet is inderdaad mogelijk door de grote mate van vrijheid. Je kunt de innovatie van het Internet ruwweg verdelen in vier categorieën: infrastructuur, apparatuur, diensten en toepassingen.

De infrastructuur vormt de basis en is tegelijkertijd het minst zichtbaar. Zo onzichtbaar zelfs dat veel gebruikers niet weten dat ze bestaat. Laat staan dat de infrastructuur betaald en beheerd moet worden. Innovaties in dit domein komen van grote en kleine Internetproviders en worden het meest gedreven door onderzoek en door onderzoeksnetwerken zoals SURFnet.

De apparatuur is het bekendst. Innovaties daar leiden tot wachtrijen voor winkels om maar het nieuwste apparaat te verkrijgen. Nieuwe computers, laptops, tablets en smartphones zijn het domein van grote bedrijven als Samsung en Apple. Hun businessmodel is het daarom om hun apparaten door constante vernieuwing aantrekkelijk te houden. Soms komt er een prikkel van buiten, zoals *phone bloks* van de creatieve Nederlander Dave Hakkens.¹

Sinds de ontwikkeling van het wereldwijde web begin jaren negentig zijn diensten niet langer het exclusieve domein van multinationals. Op Internet kan iedereen met een idee en toewijding een dienst zoals een webwinkel beginnen en succesvol maken. Innovatie op dit gebied is een prachtige mix van individuen, *start-ups*, overheden en grote bedrijven.

De toepassingen vergen ontwikkeling en verkoop van software en waren daardoor lang het exclusieve domein van bedrijven en overheden. Dankzij

de App Store heeft er een democratisering van de toepassingen – die nu apps heten – plaatsgevonden en is de snelheid van vernieuwingen op dit gebied verhonderdvoudigd.

Gecombineerd leidt dit tot een bijzonder positieve dynamiek waar de essentiële kenmerken van het Internet – samenwerking en toegankelijkheid – niet beperkt of gehinderd door wat dan ook, de meest onverwachte ontwikkelingen mogelijk maken. De ultieme vrijheid van het innoveren.

Vrijheid onder druk

En toch is het juist de vrijheid die ook in ons land bedreigd wordt. Hoewel onze overheid anders dan de Russische en Chinese instanties niet bepaalt wat we wel of niet mogen zien, houdt men zich wel het recht voor ons te *tracken* en te *tracen*. Wie denkt dat zij dit alleen doen bij een vermoeden van een ernstig feit, komt bedrogen uit. Je Twitter- en Facebook-berichten worden zelfs gevolgd om frauderende lease-rijders te pakken.

Daarnaast zijn er commerciële partijen die onze privacy aantasten. Surfgedrag, voorkeuren en meningen worden door allerhande bedrijven in kaart gebracht, gericht op commercieel gewin. En dan heb ik het niet alleen over Google en Facebook. Ook Nederlandse bedrijven als de OV-chipkaart weten veel meer van ons dan we vermoeden.

Dan zijn er nog de ‘kwaadwillenden’ die jouw vrijheid beperken door je identiteit te stelen. Ze doen dat bijvoorbeeld via *phishing*-e-mails waarin ze zich voordoen als jouw bank of de Belastingdienst. Met een gestolen identiteit kunnen ze namens jou zaken posten op Twitter of Facebook, vaak met onprettige gevolgen. Soms zelfs zijn het bekenden die foto's of andere informatie over jou op het Internet zetten zonder je om toestemming te vragen: cyberpesten.

Geen Internetpolitie

Waar komt dat door? Ligt het eraan dat het Internet een anarchie is? Hoewel het zeker anarchistische trekjes heeft, is het allesbehalve een anarchie. Er is

wel degelijk sprake van organisatie, al is die losjes en zijn er geen instanties van boven die dingen voorschrijven dan wel afdwingen.

Een definitie van het Internet biedt wellicht soelaas. De Internet Engineering Task Force formuleerde het tijdens het ontstaan van het wereldwijde web in 1992 als volgt: ‘The Internet is a loosely-organized international collaboration of autonomous, interconnected networks that supports host-to-host communication through voluntary adherence to open protocols and procedures defined by Internet standards.’²

Het Internet is dus een netwerk van autonome, vrijwillig aan elkaar gekoppelde netwerken. Deze netwerken communiceren met elkaar op basis van Internetstandaarden. Je kunt andere protocollen gebruiken dan het Internet Protocol, maar dan ‘verstaan’ anderen je niet. Het is alsof jij Chinees spreekt en de rest Engels praat. Gebruikmaken van het Internet Protocol kan ook zonder dat je eigen netwerk aan het Internet gekoppeld wordt. Pas bij koppeling is jouw netwerk onderdeel van het Internet. Dat neemt echter niet weg dat het jouw netwerk is en blijft.

Het Internet bestaat met name omdat iedereen zich aan de Internetstandaarden houdt. De afspraken die nodig zijn om deze te ontwikkelen, te onderhouden en operationeel toe te passen, komen niet via anarchie tot stand. Afstemming vergt veel overleg. Dat is wel degelijk goed georganiseerd en wordt gedaan in zogenoemde multi-stakeholder-fora, zoals de IETF (standaardisatie) en ICANN (namen en adressen). Multi-stakeholder wil zeggen dat iedereen die dat wil, mag meepraten met zo laag mogelijke drempels. Buiten de overheid zijn gebruikers en bedrijven eveneens stakeholders. De overheid heeft hier evenveel te zeggen als de andere belanghebbende partijen.

Vrijheidsverklaring

In de door gebruikers opgestelde Internet Declaration van de ngo Free Press staat waarom vrijheid op het wereldwijde web zo belangrijk is:

‘We believe that a free and open Internet can bring about a better world. To keep the Internet free and open, we call on communities, industries and

countries to recognize these principles. We believe that they will help to bring about more creativity, more innovation and more open societies. We are joining an international movement to defend our freedoms because we believe that they are worth fighting for.

Let's discuss these principles – agree or disagree with them, debate them, translate them, make them your own and broaden the discussion with your community – as only the Internet can make possible. Join us in keeping the Internet free and open.³

Deze verklaring schetst een idealistisch beeld dat we altijd voor ogen moeten houden. Het lijkt ver weg, want zullen landen als Rusland, China of Noord-Korea hun burgers ooit volledige vrijheid geven? Toch is de discussie mede door dit document op gang gekomen. Op de Net Mundial, in het voorjaar van 2014 in Brazilië, zijn vele landen – ook Rusland en China – tot overeenstemming gekomen over een verklaring die de Internetvrijheid en de bijbehorende *multi-stakeholder governance* (besturing) een stapje dichterbij brengt.

Zoals zo vaak zit 'the devil in the details'. De manier waarop invulling wordt gegeven aan vrijheid en *governance* verschilt per land namelijk nogal. Zolang hier echter discussie over plaatsvindt in een multi-stakeholder-omgeving en niet in een door overheden gedomineerd forum, ligt er in ieder geval een basis om dichterbij elkaar te komen.

Het Internet als eerlijk en open speelveld

Wat zien wij in de westerse wereld als de positieve kanten van het Internet? In de eerste plaats is het een eerlijk en vooral open speelveld. Zoals de Internet Declaration stelt, draagt toegang tot het wereldwijde web bij aan een maatschappij waarin niet langer afkomst, maar intelligentie en werklust bepaalt hoever je het in het leven schopt. Zo werd een zeventienjarige jongen uit Mongolië zonder ooit in de VS te zijn geweest aangenomen als talentscout voor de onlinecursus-aanbieder edX van de Amerikaanse topuniversiteiten MIT en Harvard. Enkel en alleen omdat hij bij datzelfde edX was opgevallen.⁴

De burger is eveneens mondiger geworden tegenover de overheid. Vroeger

was je voor veel informatie afhankelijk van de ambtenaar achter het loket. Nu kun je als burger over de instanties niet alleen veel informatie vinden, maar is het ook gemakkelijker die te delen en te bespreken met medeburgers. De overheid wordt zo gedwongen tot een steeds grotere mate van transparantie. Blijft die uit, dan biedt het Internet de mogelijkheid om gelijkgestemden te vinden en in opstand te komen, zoals de Arabische Lente heeft laten zien.

Een ander groot goed is dat door het Internet de consument aan het roer is gekomen. Waar consumenten hun koopbeslissingen jarenlang noodgedwongen moesten baseren op beperkte door de fabrikant of retailer opgestelde informatie, heeft men nu de vrijheid om kennis over een product of dienst te delen, en beslissingen te baseren op de ervaringen van anderen. Fabrikanten zien eindelijk het belang in van goede dienstverlening, want anders kelderden ze onmiddellijk op de *rating-sites*. De aloude mond-tot-mondreclame is door het wereldwijde web vele malen krachtiger geworden. Daarnaast is het ook de plek bij uitstek om gelijkgestemden te vinden: of het nu gaat om mensen met dezelfde hobby, een overeenkomstige kledingstijl of een vergelijkbare muzieksmaak. Deze gelijkgestemden organiseren zich en dwingen leveranciers rekening te houden met hun eisen en wensen.

Om al deze voordelen van het Internet te benutten, is het wel noodzakelijk dat het wordt meegenomen in onderwijs en opvoeding. Zo zullen we bijvoorbeeld kinderen moeten leren omgaan met de schier oneindige informatiestroom die vaak niet geverifieerd of geduid is. De recente SIRE-campagne ‘Praat met je kind over porno, voordat Internet het doet’ is daarvan een passend voorbeeld.

Consument bepaalt

Een opmerkelijk effect van Internet is dat het leidt tot nieuwe businessmodellen waarbij vrager en aanbieder elkaar op platforms als Airbnb en Uber rechtstreeks weten te vinden. De toeristen-, muziek- en filmindustrie – alle hebben deze transformerende kracht aan den lijve ondervonden. De banken zijn inmiddels eveneens met de neus op de feiten gedrukt. Het feit dat zij tijdens de crisis startende ondernemingen geen geld wilden lenen, bood juist

een geweldige kans aan Kickstarter. Dit *crowdfunding*-platform is nu voor veel starters de plek geworden om hun dromen te financieren.

Een andere sector die zich zorgen maakt, is de retail. Zij verliezen klanten die op Marktplaats een goedkoop tweedehands alternatief vinden. Bovendien komen steeds meer mensen erachter dat een dure aankoop eenvoudig kan worden gedeeld met iemand anders. Denk bijvoorbeeld aan Mud Jeans, dat het concept Lease a Jeans heeft geïntroduceerd. Ben jij je jeans zat, dan kan een ander die dragen voor een gering bedrag per maand. En ook de maakindustrie zal het in de toekomst moeilijk krijgen nu 3D-printing aan een opmars begint.

Deze voorbeelden laten ook zien dat innovatie sneller plaatsvindt dan ooit. Dat is deels gebaseerd op techniek, maar voor een nog veel groter deel op creativiteit en sociale aspecten. Want met name die laatste factoren zorgen ervoor dat traditionele sectoren het moeilijk hebben. Wie nu werkzaam is als boekenuitgever moet zich, getuige de teloorgang van de muziekindustrie, zorgen gaan maken. Met een breedbandverbinding en Spotify of iTunes geïnstalleerd, hoef je niet meer naar de winkel om je platen te halen. Er komen andere modellen. De partijen die krampachtig proberen hun bestaande model te verdedigen, zullen als eerste kopje-onder gaan.

Google weet alles

Het Internet heeft ook evidente nadelen. Het meest in het oog springend is misschien wel dat we sterker geconfronteerd worden met afwijkende meningen. In het dagelijks leven kun je die nog wel ontlopen, op de Internetfora is er echter geen ontkomen aan. Publiceer ergens een mening en je kunt ervan op aan dat er tegenreacties volgen. Ook dat hoort bij online vrijheid. Helaas reageren sommige mensen met bedreigingen. Soms zo ernstig dat je niet meer durft te reageren en jouw vrijheid dus wordt beperkt.

Bovendien willen (en kunnen) Internetbedrijven alles over je te weten komen. Natuurlijk denken we dan vooral aan Facebook en Google, en die spannen waarschijnlijk ook wel de kroon.⁵ Maar onderschat niet dat de wat kleinere bedrijven je ook door en door kennen: je koopgedrag via je *loyalty*-kaart; je online gedrag via *cookies*; je tweets via *text analytics*; je

parkeergedrag in geval van betaling via je mobiel; je reisgedrag via je OV-chipkaart. Weinigen zien deze data los van elkaar als schending van de privacy. Gecombineerd leveren die diverse bronnen echter een vrij nauwkeurig beeld op. Het is de vraag of consumenten bereid zijn die privacy weg te geven voor een paar procent korting met hun klantenkaart.

In 2012 veroorzaakte de app Girls Around Me bijvoorbeeld enige opschudding. Deze toepassing combineerde openbare gegevens van onder meer Foursquare, Facebook en Twitter tot een database van meisjes in je omgeving. Met de app kon je zien welke meisjes in een bar of nachtclub aanwezig waren, of ze een vriend hadden en waar ze het liefst over praatte. De app moest het versieren vergemakkelijken.⁶ De weerzin tegen dit programma zou elke app die databases combineert ten deel moeten vallen. Want zelfs als het initiële doel van die combinatie lofwaardig is, is misbruik zelden te voorkomen en glijdt gebruik snel af naar minder verheven zaken.

Orwelliaanse overheid

We worden niet alleen als consument gevolgd door bedrijven, overheden doen eveneens een duit in het zakje. En dan heb ik het nog niet eens over de regimes in Rusland en China, die de gangen van vrijheidsstrijders en journalisten volgen. De Amerikaanse overheid kan er ook wat van, zoals klokkenluider Edward Snowden feilloos aan het licht bracht.

SNOWDEN AFTERSHOCK

Een onderzoek door de Japanse telecom-onderneming NTT naar de effecten van de NSA-spionageactiviteiten die Snowden aan het licht bracht, laat het grotere wantrouwen van ICT'ers zien:

- » 88 procent past hun koopgedrag ten aanzien van de *cloud* aan; 38 procent verandert zelfs de condities in bestaande contracten;
- » 95 procent wil weten waar hun data zich bevinden en wil daar ook invloed op hebben;

- » 97 procent van de EU-respondenten en 92 procent van de US-respondenten prefereren een *cloudservice* die gebruikmaakt van *datacenters* op het eigen continent;
- » 31 procent haalt data weg van locaties waar ze geen vertrouwen meer in hebben en verhuist deze naar locaties waarvan ze weten dat de data daar veilig zijn;
- » de 62 procent die nog geen gebruikmaakt van de *cloud*, is huiveriger geworden.

Ook in ons eigen land proberen minister Opstelten en staatssecretaris Teeven onder het mom van veiligheid over te gaan tot massasurveillance. Want wie wil er nu niet meewerken aan het bestrijden van terrorisme of kinderporno? En dus wordt het surfgedrag van iedereen gevolgd teneinde een paar overtreders in de kraag te vatten.

Hoe proportioneel die maatregelen zijn, is echter de vraag. De verhoudingen zijn vaak zoek. Moeten bijvoorbeeld alle drie miljoen Nederlandse reizigers die via Schiphol reizen zich registreren om hooguit honderd potentiële jihadstrijders te pakken? Is het gerechtvaardigd om de parkeergegevens van alle leaseauto's te controleren teneinde een paar fraudeurs op de sporen? Vooralsnog vindt men van wel. Er lijkt sprake van een glijdende schaal. Wat er in de toekomst met telefoontabs, *tracks and traces* en databases gaat gebeuren, is daarom niet minder dan zorgelijk.

De Amerikaanse overheid zet – zo blijkt uit de onthullingen van Snowden – ook in op het bewust verzwakken van de toegepaste technologieën. Zo probeert men encryptie te verbieden en bouwt men in systemen zogenoemde achterdeurtjes in. Dat leidt onherroepelijk tot een minder betrouwbaar Internet, omdat ook anderen die achterdeurtjes zullen gebruiken.⁷

Deze voorbeelden laten zien dat overheden vaak anders tegen privacy en vrijheid aan kijken dan burgers. Een fundamentele vraag daarbij is of een democratie kan bestaan in een land waar de overheid haar eigen burgers wantrouwt. In feite ben je als burger schuldig totdat het tegendeel wordt bewezen. Recente onthullingen in *de Volkskrant* en *NRC* laten zien dat de overheid volop bezig is databestanden te koppelen om zo elke burger in

Nederland te profileren. Een mate van profilering die enkele jaren geleden nog was voorbehouden aan verdachten van zware misdrijven wordt nu – omdat het kan – toegepast op alle burgers. Iedereen die daarbij ook maar een beetje afwijkend gedrag vertoont, is dan meteen verdacht. Minister Asscher ontkent en minister Opstelten stelt dat je niets te vrezen hebt als je niets te verbergen hebt.

Maar vrijheid is juist het recht om geheimen te hebben: ‘Ik heb niets te verbergen, maar dat hoeft niemand te weten.’⁸ Natuurlijk mogen overheid en Google data over ons verzamelen met een beperkt doel. Maar op het moment dat het koppelen van databestanden onze privacy en vrijheid aantast, staat dat niet in verhouding tot de winst die deze koppelingen opleveren. En wat als we een leider met dictatoriale trekjes krijgen? Dan wordt de geordende koppeling van bestanden die de huidige regering heeft aangebracht levensgevaarlijk.

Wat noodzakelijk is en wat tot nu toe ontbreekt, is een fundamenteel publiek en politiek debat over die proportionaliteit. Welke vrijheden en welke privacy willen we behouden en welke zijn we bereid op te geven voor een beetje meer veiligheid? Wat de meeste regeringen niet willen accepteren, is dat we altijd een prijs moeten betalen voor een open samenleving. Zoals na de aanslagen in Parijs weer op een trieste manier duidelijk werd, kan terreur nooit uitgebannen worden. Politici stellen zich op achter vrijheid van meningsuiting; de volgende dag doen dezelfde politici voorstellen voor het inperken van sociale media, gebruik van encryptie en het koppelen van databestanden. Terwijl de enige passende reactie is pal te staan voor onze verworven vrijheden. Inperking daarvan zou juist een overwinning voor Al Qaida betekenen.

Zonder Internet staat het leven stil

De burger is inmiddels volkomen afhankelijk van het Internet. We raken al van slag als iDEAL of ‘pinnen’ er even uit ligt bij onze bank, laat staan wat er gebeurt als het hele Internet plat gaat. In *no time* zijn diensten digitaal geworden, en vaak is er zelfs geen analoge alternatief meer voorhanden.

Maar wie kan ons garanderen dat we altijd toegang hebben? Het Internet is een netwerk van autonome netwerken, er is geen eigenaar die verantwoordelijkheid kan nemen voor de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van het geheel. Kwaadwillenden weten dat ook.

De ervaring heeft geleerd dat het makkelijker is om aan te vallen dan om te verdedigen. Dat is dan ook de belangrijkste conclusie van het *Global Risks 2014*-rapport van het World Economic Forum: ‘The world may be only one disruptive technology away from attackers gaining a runaway advantage, meaning the Internet would cease to be a trusted medium for communication or commerce.’⁹

De aanvallers zijn inventief en bedenken steeds weer nieuwe methoden. De verdediging kan niet anders dan reageren, en dat betekent in feite dat je er altijd ‘achteraan hobbelt’. Eén ding is in ieder geval zeker: de tijd dat een password voldoende was om een digitale identiteit te beschermen, ligt ver achter ons.

In de toekomst zullen er alleen maar meer apparaten en sensoren worden gekoppeld aan het Internet en zal onze afhankelijkheid dus nog groter worden. Het wordt het tijdperk van het Internet of Things. De bewaking van onze gezondheid, ons comfort en onze veiligheid, zoals de dijkbewaking, wordt in toenemende mate afhankelijk van allerlei sensoren. Die vervolgens worden gekoppeld aan diagnostische en soms zelfs sturende systemen. We zullen steeds meer ‘wearable technologies’ als slimme horloges gaan gebruiken. Dat dient vaak een goed doel, maar het maakt ons natuurlijk nog afhankelijker van de technologie en hierdoor worden we een grotere prooi voor misbruik. Een recent gelekte video van het bedrijf Pink Roccade toont een pleidooi tot het aftappen van dergelijke persoonlijke gegevens, zodat gemeenten de veiligheid op straat beter kunnen garanderen. Privacy lijkt in de geschetste wereld niet meer te bestaan. Helaas is de video heel serieus bedoeld.¹⁰

Oplossing: global governance

Zonder aandacht voor *governance* is het snel gedaan met de vrijheid op het wereldwijde web. Want waar het in de offline maatschappij duidelijk is wie de regels maakt, wanneer die worden overtreden en hoe er wordt

gehandhaafd, is dat op het Internet niet het geval. Het is dan weliswaar geen volledige anarchie, maar het heeft wel anarchistische trekjes. En juist die zorgen ervoor dat er heel weinig centrale regels zijn waaraan iedereen zich moet houden. De gewone maatschappij laat tegelijkertijd zien dat regels vaak wel handig zijn: de vrijheid van burgers neemt toe doordat voor iedereen duidelijk is wat wel en wat niet mag. Op het Internet ontbreekt die duidelijkheid nog weleens.

Ik denk dat we deze ‘regelmakerij’ niet eenzijdig bij overheden moeten (of kunnen) neerleggen. Dit dient een internationale multi-stakeholder-discussie te zijn waar ook burgers, consumenten, belangengroeperingen en commerciële partijen bij betrokken worden. De regels zullen uiteindelijk in ieder land verschillen, aangezien de niet-democratische landen de westerse definitie van vrijheid nooit geheel gaan onderschrijven. Dat wil uiteraard niet zeggen dat we hen dan maar niet moeten betrekken bij de discussie.

We staan immers voor grote uitdagingen. Criminaliteit, (cyber)terrorisme, online kinderporno en digitale oorlogsvoering – problemen die er in de offline maatschappij ook al waren, maar door het Internet dichterbij zijn gekomen. Deze vraagstukken zijn op nationaal niveau niet op te lossen. Samenwerking op alle fronten en met alle betrokkenen is daarom noodzakelijk.

Wat we riskeren als het misgaat, is een soort balkanisering van het Internet: het opdelen in verschillende regio’s met elk een eigen (toegangs) beleid. Daarbij is het dus niet langer de burger zelf die bepaalt met wie of wat hij communiceert, maar de overheid. Dit schrikbeeld is helaas niet zonder realiteitswaarde. China heeft dit al deels gerealiseerd en Rusland heeft al diverse malen bedreigd om zijn netwerk te isoleren van de perfide en decadente westerse invloeden.

Het Westen is vooralsnog gelukkig van mening dat het Internet open, betrouwbaar en voor iedereen toegankelijk moet zijn. Zo schrijft de website van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken: ‘Internet freedom is a foreign policy priority for the United States, and has been for many years. Our goal is to ensure that any child, born anywhere in the world, has access to the global Internet as an open platform on which to innovate, learn, organize and express herself free from undue interference or censorship. Indeed, during his time in Congress, Secretary Kerry worked closely with

then-Secretary Clinton to make certain that we could effectively promote long-standing values of openness and human rights in a networked world.¹¹

Een nogal cynisch statement in het licht van de recente onthullingen van Snowden en Assange die erop duiden dat bedrijven als Google, Apple en Facebook soms een verlengstuk zijn van het Department of Homeland Security.

Ingenieurs, laat uw stem horen

Toch is de opstelling van zowel Amerika als Europa in recente *Internet governance*-discussies gericht geweest op ondersteuning van het multi-stakeholder-model. Tegelijkertijd zie je dat onze regering en politici vaak de plank nog geheel misslaan als het gaat om het Internet of Things, data-bestanden koppelen, social media en cyber security. Dat gebrek aan kennis is bij tijd en wijle amusant, maar kan ook gevaarlijk zijn.

Wat duidelijk ontbreekt in Nederland ten opzichte van andere landen, is de stem van de technuten. We hebben hier een cultuur waar de techneut als 'noodzakelijk kwaad' wordt gezien. Zo iemand houdt de boel enkel draaiende, om zijn mening wordt dan ook niet gevraagd. In andere landen waar het politieke debat wel op gang komt, is men minder bang voor techniek en wordt de inbreng van technuten in het debat gewaardeerd en serieus genomen.

Nederland zou dit goede voorbeeld moeten volgen om tot een fundamenteel publiek en politiek debat te komen over de ontwikkeling van het Internet, de afhankelijkheid van technologie, de integratie in het onderwijs, het koppelen van bestanden, privacy en vrijheid. Samen bouwen aan een visie die toekomstige regeringen in staat stelt juist beleid, juiste wetgeving en juiste handhaving uit te voeren. Het Internet is tenslotte geen zaak meer van enige nerds op een zolderkamertje, nee – het Internet dat zijn wij. Hoogste tijd dus dat we de handen ineenslaan, onze vrijheid verdedigen en haar voor het nageslacht behouden.

